

नेपालको संक्षिप्त परिचय

नेपाल दक्षिण एशियामा अवस्थित संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक देश हो। विश्वको सर्वोच्च शिखर सगरमाथा र शान्ति प्रवर्द्धक गौतम बुद्धको जन्मस्थल लुम्बिनी यसै भूमिमा पर्दछ। पृथ्वी र एसियाको क्रमशः ०.०३ र ०.३ प्रतिशत भूभाग ओगटेको भूपरिवेष्ठित मुलुक नेपाल धरातलीय वनोट र हावापानीका दृष्टीले विविधतायुक्त छ। नेपालमा समथर तराईको उष्णदेहि उच्च हिमालयको शीतोष्ण जलवायु महशुस गर्न सकिन्छ। नेपालको पूर्व-पश्चिम औसत लम्वाई ८८५ किलोमिटर छ भने उत्तर-दक्षिण औसत चौडाई १९३ किलोमिटर छ।

नेपालमा पूर्वदेखि पश्चिमसम्म फैलिएका हिमाल, पहाड र तराई गरी तीन भौगोलिक क्षेत्रहरु छन। उत्तरतर्फ रहेको हिमाली क्षेत्र अर्वाछिन्न हिमश्रृङ्खलाले सुशोभित छ। यस क्षेत्रमा विश्वको सर्वोच्च शिखर सगरमाथा (८८४८ मिटर) सहित आठ हजार मिटर भन्दा वढी उचाई भएका आठवटा हिमशिखरहरु अवस्थित छन्। मध्य भागमा रहेको पहाडी क्षेत्रमा महाभारत श्रृखड्लाका पर्वत, उपत्यका, ताल तलैयाहरुको सघन उपस्थिति छ। नेपालको संघीय राजधानी काठमाडौँ यसै क्षेत्रमा पर्दछ। दक्षिणी भागमा अवस्थित तराई क्षेत्रमा प्रशस्त खेतियोग्य भूमि रहेकाले यस क्षेत्रलाई नेपालको अन्न भण्डारका रुपले चिनिन्छ।

नेपालको संविधान (२०७२) ले नेपाललाई सात प्रदेशमा पुन:संरचना गरेको छ। नेपालमा ४६० गाउँपालिका, २७६ नगरपालिका, ११ उपमहानगरपालिका र ६ महानगरपालिका सहित जम्मा ७५३ स्थानीय तह कार्यान्वयनमा छन्। नेपालमा हाल ७७ प्रशासनिक जिल्लाहरु कायम छन।

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार नेपालको कुल जनसंख्या करिब २ करोड ६५ लाख रहेको छ। नेपालको वार्षिक जनसंख्या वृद्धिदर १.३५ प्रतिशत छ भने पुरुष-महिला अनुपात ९४.२ छ।

आर्थिक वर्ष २०७५/७६ को प्रचलित मूल्यमा प्रतिव्यक्ति कुल गार्हस्थ उत्पादन रु. ११७४५५ (अमेरिकी डलर १०३४) हुने प्रारम्भिक अनुमान छ। सोही आ.व.मा कुल गार्हस्थ उत्पादनको वृद्धि स्थिर मूल्यमा ६.८१ प्रतिशत हुने अनुमान छ। नेपाल जिवनस्तर सर्वेक्षण २०६७/६८ अनुसार नेपालमा गरिबीको रेखामुनि रहेको जनसंख्या २५.१६ प्रतिशत र पारिवारिक उपभोगको वितरणमा रहेको असमानता (गिनी सूचकाङ्क) ०.३२८ रहेको छ।

भौगोलिक अवस्थिति तथा क्षेत्रफल

अक्षांशः २६°२२’ उत्तरदेखि ३०°२७’ उत्तरसम्म

देशान्तरः ८०°०४’ पूर्वदेखि ८८°१२’ पूर्वसम्म

क्षेत्रफल: १,४७,१८१ वर्ग किलोमिटर

सिमाना: उत्तरमा- चीनको स्वशासित क्षेत्र तिब्बत

पूर्व, पश्चिम, दक्षिणमा- भारत

जनसंख्या र घरपरिवार सम्बन्धी तथ्यांकीय वितरण

जनसंख्या			
जनसंख्या	२०५८	२०६५	२०७६*
नेपाल	२३१५१४२३	२६४९४५०४	२९२१८८६७
पुरुष	११५६३९२१	१२८४९०४१	१४१६७२४१
महिला	११५८७५०२	१३६४५४६३	१५०५१६२६
कूल घरपरिवार संख्या	४२५३२२०	५४२३२९७	
वार्षिक जनसंख्या वृद्धिदर (प्रतिशत)	२.२५	१.३५	
स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, २०६८, के.त.वि.।			प्र = प्रक्षेपित

जनसंख्याको भौगोलिक वितरण, २०६८

क्षेत्र	पुरुष	महिला	जम्मा
नेपाल	१२८४९०४१	१३६४५४६३	२६४९४५०४
हिमाल	८६२५९२	९१९२००	१७८१७९२
पहाड	५४४००६७	५९५३९४०	११३९४००७
तराई	६५४६३८२	६७७३२३	१३३१८७०५
नगरपालिका क्षेत्र ^Δ	८१९४८११	८५४५९२१	१६७४०७३२
ग्रामीण नगरपालिका क्षेत्र ^{ΔΔ}	४६५४२३०	५०९९५४२	९७५३७७२

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, २०६८, के.त.वि.।

परिवारमा अनुपस्थित जनसंख्या, २०६८

क्षेत्र	पुरुष	महिला	लिंग नखुलेको	जम्मा
नेपाल	१६८४०२९	२३७४००	६५	१९२१४९४
हिमाल	८२३२२	२३१०१	०	१०५४२३
पहाड	८६०५५५	१३०६०४	८	९९११६७
तराई	७४११५२	८३६९५	५७	८२४९०४
नगरपालिका क्षेत्र ^Δ	१०२५६६८	१४४६३२	५०	११८०३५०
ग्रामीण नगरपालिका क्षेत्र ^{ΔΔ}	६५८३६९	८२७६८	१५	७४११४४

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, २०६८, के.त.वि.।

धर्म अनुसारको जनसंख्या, २०६८				प्रतिशतमा
धर्म	जनसंख्या	धर्म	जनसंख्या	
हिन्दु	८१.३४	किराँत	३.०५	
बौद्ध	९.०४	क्रिश्चियन	१.४२	
इस्लाम	४.३९	अन्य*	०.७६	
स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, २०६८, के.त.वि.।				*धर्म नखुलेको समेत

महिला परिवारमूली भएका घरपरिवार				प्रतिशतमा
क्षेत्र	२०६८			
नेपाल	२८.७			
नगरपालिका क्षेत्र ^Δ	२८.१			
ग्रामीण नगरपालिका क्षेत्र ^{ΔΔ}	२३.७७			

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, २०६८, के.त.वि.।

महिलाको स्वामित्वमा घर र जग्गा वा जग्गा मात्र भएका घरपवार				प्रतिशतमा
क्षेत्र	२०६८			
नेपाल	२९.७			
नगरपालिका क्षेत्र ^Δ	२४.८७			
ग्रामीण नगरपालिका क्षेत्र ^{ΔΔ}	१५.४			

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, २०६८, के.त.वि.।

Δ : हाल कायम भएका महानगरपालिका, उपमहानगरपालिका र नगरपालिकाको आधारमा।

ΔΔ : हाल कायम भएका ग्रामीण नगरपालिकाको आधारमा।

घरपरिवारमा रहेका सुविधाहरु, २०६८				प्रतिशतमा
सुविधाका साधन	घरपरिवार	सुविधाका साधन	घरपरिवार	
रेडियो	५०.८	मोबाइल फोन	६४.६	
टेलिभिजन	३६.५	गाडी	१.६	
केबुल टेलिभिजन	१९.३	मोटरसाइकल	९.६	
कम्प्युटर	७.३	साइकल	३२.४	
इन्टरनेट	३.३	अन्य सवारी साधन	०.७	
टेलिफोन	७.४	रेफ्रिजेरेटर	७.२	

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, २०६८, के.त.वि.।

विवाहको सरदर उमेर, २०६८				(औषत उमेर वर्गमा)
लिंग	२०३८	२०४८	२०५८	२०६८
पुरुष	२०.७	२१.४	२२.९	२३.८
महिला	१७.२	१८.१	१९.५	२०.६

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, के.त.वि.।

जनसांख्यिक सूचकहरु				
सूचकहरु	२०५८	२०६८	२०७३*	
कोरा जन्मदर (प्रति हजार जना)	३३.१	२१.८	२२.०	
कोरा मृत्युदर (प्रति हजार जना)	९.६	७.३	–	
कुल प्रजननदर (प्रति महिला)	४.१	२.५	२.३	
शिशु मृत्युदर (प्रति हजार जीवित जन्ममा)	६४.०	४०.५	३२.०	
बाल मृत्युदर (प्रति हजार जीवित जन्ममा)	९१.०	५२.९	३९.०	

औसत आयु (वर्षमा)				
नेपाल	६०.४	६६.६	–	
पुरुष	६०.१	६५.५	–	
महिला	६०.७	६७.९	–	

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, के.त.वि.।

*जनसांख्यिक स्वास्थ्य सर्वेक्षण, २०१६

जीवनस्तर				
गरिबीको दर				(प्रतिशतमा)
क्षेत्र	२०५२/५३	२०५५/६०	२०६७/६८	
नेपाल	४१.८	३०.९	२५.२	
शहरी क्षेत्र ^Δ	२१.६	१९.६	१५.५	
ग्रामीण क्षेत्र ^{ΔΔ}	४३.३	३४.६	२७.४	

स्रोत : नेपाल जीवनस्तर सर्वेक्षण, के.त.वि.।

उपभोगमा असामनता (गिनी सूचकाङ्क)				
क्षेत्र	२०५२/५३	२०५५/६०	२०६७/६८	
नेपाल	०.३२२	०.४१४	०.३२८	
शहरी क्षेत्र ^Δ	०.४२६	०.४३६	०.३५३	
ग्रामीण क्षेत्र ^{ΔΔ}	०.३०८	०.३४९	०.३११	

स्रोत : नेपाल जीवनस्तर सर्वेक्षण, के.त.वि.।

पारिवारिक उपभोग				
क्षेत्र	२०५२/५३	२०५५/६०	२०६७/६८	
औसत पारिवारिक उपभोग (रु.)	३८७०३	८३५९३	१७०७३५	
पारिवारिक उपभोगमा हिस्सा				(प्रतिशतमा)
खाद्यान्न	६०.३	५९.०	६१.५	
घर	१८.८	९.५	११.०	
शिक्षा	–	२.८	५.३	
अन्य गैर खाद्य	२७.९	२८.७	२२.२	

स्रोत : नेपाल जीवनस्तर सर्वेक्षण, के.त.वि.।

Δ : साविकको ५८ को नगरपालिकाको आधारमा।

ΔΔ : साविकका ३११५ गा.वि.स.को आधारमा।

कृषि

कृषि चलनको संख्या र क्षेत्रफल, २०६८				
कृषि	संख्या	क्षेत्रफल (हेक्टर)		
जग्गा भएका	३७५५५५	२५२२५२०		
जग्गा नभएका	११५५३८	३११९		
जम्मा	३८६१०९३	२५२५६३९		
जम्मा सिंचित क्षेत्र	२४७२२९६	१३१३४०६		
जम्मा खेतियोग्य जमिन	३७२४६५०	२१६२७५१		

स्रोत: राष्ट्रिय कृषिगणना, २०६८, के.त.वि

खाद्यान्न बालीको उत्पादन	(क्षेत्रफल हजार हेक्टरमा, उत्पादन हजार मेट्रिक टनमा)				
खाद्यान्न बाली	२०७२/७३	२०७३/७४	२०७४/७५*	क्षेत्रफल	उत्पादन
धान	१३६३	४२९९	१५५२	५२३०	१४७०
मकै	८९२	२२३२	९११	२२९६	९६८
गहुँ	७४५	१७३७	७३६	१८७९	७०३
जौ	२८	३३	२७	३१	२५
फापर	११	११	११	१२	१०
कोदो	२६७	३०२	२६३	३०७	२६४

स्रोत: कृषि तथा पशुपन्डी विकास मन्त्रालय

नगदेबालीको उत्पादन	(क्षेत्रफल हजार हेक्टरमा, उत्पादन हजार मेट्रिक टनमा)				
नगदेबाली	२०७२/७३	२०७३/७४	२०७४/७५*	क्षेत्रफल	उत्पादन
उखु	७३	३१३२	७१	३२३५	७९
जुट	९	१३	७	११	८
तेलहन	२२३	२०९	२०८	२१४	२२५
सुती	२	२			
आलु	१९८	२७८४	१९४	२६९	१९५

स्रोत: कृषि तथा पशुपन्डी विकास मन्त्रालय

पशुपंढीको संख्या					संख्या हजारमा
पशुपंढीको प्रकार	२०७०/७१	२०७१/७२	२०७२/७३	२०७३/७४	२०७४/७५*
गाईबस्तु	७२४४	७२४१	७३०३	७३०३	७३०३
भैसी	५१७९	५१६८	५१६९	५१६९	५१६९
भेडा	७८९	७८९	८०१	८०१	८०१
बाघा	१०१७७	१०२५२	१०९८६	१०९८६	१०९८६

स्रोत: कृषि तथा पशुपन्डी विकास मन्त्रालय

स्वास्थ्य सेवा

स्वास्थ्य सेवा सम्बन्धि जनशक्तिहरु					(आ.व. सम्मको कुल)
विवरण	२०७१/७२	२०७२/७३	२०७३/७४	२०७४/७५	
चिकित्सक*	१६८५४	१९८६१	२०३८७	२१४१३	
नर्स	३३२९३	३८७५९	४३९२४	४९९३०	
अ.न.मि.	२४२०२	२५३९८	२८६९८	३१६२३	
विदेशी नर्स	८०५	८१७	८३०	८३५	

स्रोत : नेपाल नर्सिङ कार्डिनल

निजी अस्पतालका केही सूचकहरु				
सचक	२०७०	सचक	२०७०	
निजी अस्पताल संख्या	३०१	जम्मा कर्मचारी संख्या	२२५८१	
संलग्न जम्मा व्यक्ति संख्या	२४०३१	कुल मुल्य अभिवृद्धि	७९९४*	

स्रोत : निजी अस्पताल गणना २०७०, के.त.वि.

सरकारी स्वास्थ्य सुविधा					
सुविधाको प्रकार	२०७१/७२	२०७२/७३	२०७३/७४	२०७४/७५	
अस्पताल	१०२	१०४	१२३	१२५	
प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र	२०१	२०२	२००	२०३	
स्वास्थ्य चौकी	३८०८	३८०३	३८०८	३८०८	
अस्पताल शैया संख्या	६३५३	६८४७	७३५४	८३३२	

स्रोत : स्वास्थ्य सेवा विभाग

परिवार नियोजनका नयाँ प्रयोगकर्ताहरु					
परिवार नियोजनको विधि	२०७१/७२	२०७२/७३	२०७३/७४	२०७४/७५	
अस्थायी विधि	६६८७७७	६९६५८३	७७२८७९	७३१०३४	
स्थायी विधि	३०७२८	२८३८१	३०२३३	२५९१८	

प्रचलित मूल्यामा औद्योगिक कर्मिकरण अनुसारको कुल गार्हस्थ्य उत्पादन (प्रचलित मूल्यामा)रू. दशलाखमा

औद्योगिक कर्मिकरण	२०७३/७४	२०७४/७५*	२०७४/७५*
कृषि तथा वन	७११९०६	७५३३६०	८११३४७
मत्स्यपालन	१२३७७	१३२६०	१४६६१
खानी तथा उत्खनन	१४२३३	१६६४६	१८१०८
उद्योग	१३३८६२	१५१२५१	१७११९०
विद्युत, ग्याँस तथा पानी	३०६०९	३३६०१	३८१६२
निर्माण	१७५३००	२०६२१६	२३७७२०
थोक तथा खुद्रा व्यापार	३३१०१६	३८१०६६	४३९९३०
होटल तथा रेष्टुरा	४७४२८	५५६७९	६२८१७
यातायात, गोदाम तथा संचार	१८४४८९	१९७४१०	२२१३५३
वित्तीय सेवासम्बन्धी कार्य	१३५३७५	१७२२९४	१९३४६९
घरजग्गा, भाडा तथा व्यापारिक सेवा कारोबार	२६७३९२	३०९३६०	३५३०७७
सार्वजनिक प्रशासन तथा रक्षा	६९४२९	७२७४४	८२९७५
शिक्षा	१७५५८९	१९४३८५	२१६१०६
स्वास्थ्य तथा सामाजिक कार्यहरु	४२५५०	४५९२६	५३४९४
अन्य सामुदायिक सेवामूलक तथा व्यक्तिगत सेवा क्रियाकलापहरु	११३०८३	१२८६८६	१४६४२१

कुल गार्हस्थ्य उत्पादन आधारभूत फिजिम सहित २,४४२,९२८ २,७३१,८८५ ३,०६१,२३०

फिजिम (FISIM)	१०३४४५	११९७८३	१२८४८६
कुल गार्हस्थ्य उत्पादन आधारभूत मूल्यमा	२,३३९,४८३	२,६१२,१०२	२,९३२,७४४
खुद कर उत्पादनमा	३३५०१०	३,७८९३२	५,३१५७५

कुल गार्हस्थ्य उत्पादन, उत्पादकको मूल्यमा २,६७४,४९३ ३,०३१,०३४ ३,४४८,३१९

स्रोत: राष्ट्रिय लेखा शाखा, के. त. वि.। फिजिम: घरपरिवारको सेवा गर्ने विविध सेवाहरु स. संशोधित, प्र. प्रारम्भिक

सार्वजनिक आम्दानी र खर्च रु. लाखमा

विवरण	२०७३/७४ को बर्ष	२०७४/७५ को संशोधित अनुमान	२०७५/७६ को अनुमान
राजस्व र अनुदान	७३१७८६४	७६४१३९	८९०१३३५
राजस्व बाँडफाँड- संघीय	६१२५९७५	७२८३५००	८३३३१८०
राजस्व अनुदान	३१९३२३	३६५६३९	५८६८१५५
खर्च	७२७३६३७	९३८२४८७	११५९४४५७
चालु खर्च	५१८६१४३	६९९५८६३	८४५४४७५
पूर्जीगत खर्च	२०८७४९४	२३८६६२४	३१३९९८२
बजेट बचत (-) न्यून (+)	८२८३३९	१७७७३४८	२६९३१२२
वित्तीय व्यवस्था	-३९४०७६	-१११६५८७	-२६९३१२२
खुद ऋण लगानी	२५९७०९	१६०५४७	३९८७१३
खुद भेयर लगानी	१९७०७७	४१८०९७	५८०८०५
खुद वैदेशिक ऋण	-३५३०९६	-४४६६१८	-२२९४२८५
खुद आन्तरिक ऋण	-४९७७६	-१२४८६१३	-१३६९३५५
बजेट बचत (-) न्यून (+)	४३४२६३	६२०७९१	०

स्रोत: अर्थ मन्त्रालय (बजेट वक्तव्य २०७५/७६)

शोधान्तर स्थितिको संक्षेप	रु. दशलाखमा		
विवरण	२०७२/७३	२०७३/७४	२०७४/७५*
क) चालु खाता	१४०४१८.५	-१०१३०.६	-२४५२१६.७
वस्तु निर्यात (F.O.B)	७४८६६.९	८२२७.५	९३३०५.२
वस्तु आयात (F.O.B)	-७५६४८७.९	-९७७९४.५	-१२२७८७.७
व्यापार सन्तुलन वस्तु	-६८१६२१.८	-८९५८१.३	-११३४५६.९

क्रमः

विवरण	२०७२/७३	२०७३/७४	२०७४/७५*
सेवा: आय	१३८४७२.४	१५८२६४.९	१७७४७३.०
सेवा: व्यय	-१२८६२३.२	-१५५३७३.६	-१७५४०६.७
खुद सेवा: आय	९८४९.२	२८९१.३	२०६६.३
व्यापार तथा सेवा क्षेत्रको सन्तुलन	-६७७७२.६	-८९२९२६.९	-११३२५०.२
आय: प्राप्त	४३०८५.३	५१९५८.८	६९१४२.८
आय: भुक्तानी	-९०८०.९	-२०९६३.६	-४६५२७.९
खुद आय	३४००४.३	३०९९५.१	२२६१४.९
व्यापार, सेवा तथा आय सन्तुलन	-६३७७६.३	-८६१९३१.९	-११०९८८७.६
चालु ट्रान्सफर: आय	७८१९८९.६	८५५७०८.८	८७०४७५.७
चालु ट्रान्सफर: व्यय	-३८०२.८	-३९०७.६	-५८०४.८
खुद ट्रान्सफर	७७८१८६.८	८५१८०१.३	८६४६७०.९
ख) पूर्जीगत खाता (पूर्जी ट्रान्सफर)	१६९८७.३	१३६२८.७	१७७२१.८
ग) वित्तीय खाता (समूह ड बाहेक)	२९६३८.४	२६६३९.५	१०२८४२.१
घ) विविध पूँजी तथा अन्य	१६८५०.४	३३४२२.५	११२२७३.०
ङ) रिजर्व तथा सम्बन्धित शीर्षक	-२०३८९४.६	-६३२९४.१	१२३७९.७
खुद वैदेशिक रिजर्व परिवर्तन (-वृद्धि)	-१८८९१२.३	-८२१०६.१	-९६०.२

स्रोत: नेपाल राष्ट्र बैंक, F.O.B = Free on Board, प्र. प्रारम्भिक

उपभोक्ता मूल्य सूचकाङ्क (२०७१/७२=१००)

क्षेत्र	२०७३/७४ समग्र	२०७४/७५ साद्य तथा गैरखाद्य तथा सेवा	२०७४/७५ साद्य तथा गैरखाद्य तथा सेवा
नेपाल	११४.८	११३.०	११९.६
काठमाण्डौ	११५.०	११५.०	११५.०
पहाड	११५.४	११४.२	११६.७
तराई	११३.४	१११.४	११४.३

स्रोत: नेपाल राष्ट्र बैंक, वार्षिक औषत

राष्ट्रिय थोक मूल्य सूचकाङ्क (२०५६/५७=१००)

समह	भार	२०७२/७३	२०७३/७४	२०७४/७५
समग्र सूचकाङ्क	१००	३२३.१	३२६.१	३३३.१
आन्तरिक कृषि वस्तुहरु	४९.५९	३८९.१	३९९.१	३७९.८
आन्तरिक औद्योगिक वस्तुहरु	२०.३७	२७२.४	२८३.६	३०७.८
पैठारी भएका वस्तुहरु	३०.०४	२४८.७	२४७.५	२७३.१

स्रोत: नेपाल राष्ट्र बैंक, वार्षिक औषत

राष्ट्रिय तलब तथा ज्यालादर सूचकाङ्क (२०६९/६२=१००)

समह	२०७१/७२	२०७२/७३	२०७३/७४	२०७४/७५*
समग्र सूचकाङ्क	३४९.०	३६९.८	४२३.२	४४९.४
तलब	२७८.६	२८४.४	३३६.४	३६८.६
ज्याला	३७४.९	४०९.३	४५५.३	४७९.३

स्रोत: नेपाल राष्ट्र बैंक, वार्षिक औषत

उत्पादन, उत्पादक तथा निर्माण क्षेत्रको सूचकाङ्क (२०७१/७२=१००)

समह	२०७२/७३	२०७३/७४	२०७४/७५*
१. समग्र निर्माण क्षेत्रको मूल्य सूचकाङ्क (सामाग्री तथा ज्याला)	११८.०५	१२५.२५	१२६.६०
क) समग्र निर्माण सामाग्रीको मूल्य सूचकाङ्क	११२.८०	११८.५४	११७.८६
ख) निर्माण क्षेत्रको ज्याला सूचकाङ्क	१३०.६१	१४१.२७	१४७.४९

क्रमः

समह	२०७२/७३	२०७३/७४	२०७४/७५*
२. समग्र उत्पादनमूलक औद्योगिक उत्पादन सूचकाङ्क	९०.२	१०५.६४	११६.१७
३. समग्र औद्योगिक उत्पादन सूचकाङ्क	९५.८३	१०७.९९	११९.०
४. समग्र उत्पादनमूलक औद्योगिक उत्पादकको मूल्य सूचकाङ्क	१०८.७५	१११.७०	११६.५२
५. समग्र औद्योगिक उत्पादकको मूल्य सूचकाङ्क	१०७.८९	११२.६१	११६.८४

स्रोत: केन्द्रीय तथ्यांक विभाग, *प्रारम्भिक

मौद्रिक सर्वेक्षण रु. दशलाखमा

विवरण	२०७३	२०७४*	२०७५*
विस्तृत मुद्रा प्रदाय (एम २)	२२४४५७८.६	२५९१७०२.०	३०९४४६६.६
१. मुद्रा प्रदाय (क+ख) एम १+क. मुद्रा प्रदाय (एम १)	१६३४४८१.७	५६९४०२.४	६६९३९४.९
नोट सिक्का चल्ती निक्षेप	५०३२८७.१	५६९४०२.४	६६९३९४.९
ख. बचत र कल निक्षेप	११३११९४.६	१०५३७७०.१	१२०९५०६.३
२. आवधिक निक्षेप	६९००९६.८	९६८५२९.५	१२१५५०६.३
विस्तृत मुद्रा प्रदाय (एम ३)	२३५३९६२.०	२६८२०४१.६	३१७९६४४.९

स्रोत: नेपाल राष्ट्र बैंक, स. संशोधित प. प्रारम्भिक

सञ्चार

वर्तारिपिका अखबारहरु	२०७३	२०७४	२०७५
दैनिक	६६८	६९७	७२८
साप्ताहिक	३३	३६	४०
अर्ध साप्ताहिक	२७८२	२८७०	३०५४
पाक्षिक	४६१	४६७	४८८
मासिक	२२०४	२२६०	२३३३
द्वैमासिक	३६३	३७०	३८४
त्रैमासिक	६०५	६१४	६३१
चौमासिक	३५	३७	३९
अर्धवार्षिक	८२	८३	८६
वार्षिक	८९	९०	९१
कुल अखबार	७३२२	७५२४	७८७०

स्रोत: सूचना विभाग।

हुलाक सेवा

हुलाक कार्यालय	२०७१/७२	२०७२/७३	२०७३/७४	२०७४/७५*
गोधवारा हुलाक			१	१
क्षेत्रीय हुलाक	५	५	४	४
जिल्ला हुलाक	७०	७०	७०	७०
हुलाका हुलाक	८४२	८४२	८४२	८४२
अतिरिक्त हुलाक	३०७४	३०७४	३०७४	३०७४
कुल	३९९१	३९९१	३९९२	३९९१

स्रोत: हुलाक सेवा विभाग।

यातायात

सडक यातायात (किलोमिटरमा)	२०७२/७३	२०७३/७४	२०७४/७५*
सडकको प्रकार	२०७२/७३	२०७३/७४	२०७४/७५*
कालोपत्रे गरिएको	१२१७३	६९८०.०२	६९७९.३३
गिट्टी बिछ्याएको	६४६०	२०४५.१८	२२७६.३३
कच्ची	९६७५	४०३५.०५	४१९१.४१
कुल सडक	२८३०८	१३०६०.२५	१३४४७.६१

स्रोत: वार्षिक सर्वेक्षण, अर्थ मन्त्रालय। *प्रथम आठ महिनाको मात्र

सवारी साधन दर्ता संख्या

सवारी साधनको प्रकार	२०७२/७३	२०७३/७४	२०७४/७५*
बस	४३५३	५३४२	२९७२
मिनिबस/ मिनि ट्रक	४६२५	२००८	१९७३
क्रोन/डोजर/एस्कभेटर/ट्रक	८३२२	१२७९	१२५४
कार/जिप/भ्यान	२८३६१	२९२९२	२४३३८
पिक अप	५०६०	१०६७५	१०३४२
माइक्रो	११३७	८४१	१९३४
टेम्पो	२६१३	१७८२	१६२०९
मोटरसाईकल	२६७४३९	३५४०७१	३४९६२३
ट्रयाक्टर, पावर टेलर	९७८६	१७०८५	१३३९६
ई- रिक्सा	११८९४	२२४७	१२३२५
अन्य	१६९	२०४	३४८
जम्मा	३४३७६५	४४४२५९	४३७६१४

स्रोत: यातयात व्यवस्था विभाग। *२०७४/५/२५ सम्म दर्ता भएका जम्मा

पर्यटन

पर्यटन आगमन	२०१५	२०१६	२०१७
हवाई मार्गबाट आउने (संख्या)	४०७४१२	५७२५६३	७६०५७७
स्थल मार्गबाट आउने (संख्या)	१३१५५८	१८०४३९	१७६६४१
वार्षिक वृद्धिदर (प्रतिशतमा)	-३२	४०	२५
कुल विदेशी मुद्रा आय (हजार अमेरिकी डलरमा)	४९७८३८	३९२७००	५५१०००

स्रोत: नेपाल पर्यटन बोर्ड

उर्जा

विद्युतको माग, उत्पादन तथा खरिद (मिगावाट घण्टामा)

विवरण	२०७३